

Co-funded by
the European Union

Newsletter nr. 1

“Formare profesională în dependența de droguri ilicite: Echiparea cadrelor medicale cu competențe și tehnici de tratate a dependenței” (CARE4SUD)

2022-1-LT01-KA220-VET-000086077

Despre Proiect:

PARTENERIAT:

Coordonator:

Klaipėdos Ernesto Galvanausko
Profesinio Mokymo Centras (Lituania)

Parteneri:

- ❖ Institut Za Raziskave In Razvoj Utrip Zavod (Slovenia),
- ❖ Sosu Ostjylland (Danemarca),
- ❖ Universidade do Porto (Portugalia),
- ❖ Direcția de Asistență Socială și Medicală (România),
- ❖ Institute of Social Solidarity and Wellbeing: Social Mind (Grecia).

Obiectivul general:

**de a asigura un profesionalism mai ridicat al
muncii practicienilor din domeniul sănătății
– mai exact cel al dependenței de droguri
ilicite - la nivel național și european**

Se adresează:

practicienilor în domeniul sănătății, medicilor, profesioniștilor în dependența de droguri (asistenți sociali, psihologi, psihiatri); formatorilor/furnizorilor VET; experților în domeniul tulburărilor legate de consumul de substanțe (SUD); profesioniștilor din asistență socială, precum și factorilor de decizie.

Co-funded by
the European Union

Pachet de lucru nr.2 (WP 2) - Raport de analiză: O privire mai atentă asupra programelor educaționale privind dependența de droguri ilicite.

WP 2 este coordonat de UPORTO dar se realizează cu contribuția tuturor partenerilor.

Obiective ale WP2:

- să ofere o imagine de ansamblu a publicațiilor științifice cu privire la inițiativele existente privind dezvoltarea de programe în materie de dependență la diferite niveluri educaționale în Uniunea Europeană
- să definească nevoile și lipsurile în materie de competențe practice și orientate spre viitor în ceea ce privește domeniul sănătății în materie de dependență în cele 6 țări participante și să prezinte o situație a lacunelor și nevoilor naționale în materie de astfel de competențe
- să faciliteze identificarea competențelor actualizate necesare pentru identitatea profesională a consilierului în dependența de droguri ilicite.

Unele dintre rezultatele acestui WP au fost atinse până acum:

- ❖ O analiză sistematică la nivelul UE privind disponibilitatea oportunităților de formare în materie de dependență.
 - partenerii au realizat o situație a tuturor cursurilor educaționale naționale disponibile, inclusiv a celor de formare profesională și a celor online de scurtă durată, care au potențialul de a spori competențele medicilor în identificarea și gestionarea pacienților ale căror probleme medicale sunt cauzate sau pot fi agravate de tulburările cauzate de consumul de droguri ilicite.

Următoarele rezultate au fost obținute prin intermediul grupurilor de discuții cu profesioniști din domeniul sănătății organizate de toți partenerii în țările lor:

Co-funded by
the European Union

- ❖ Șase rapoarte naționale care definesc lacunele și lipsurile în ceea ce privește competențele practice și orientate spre viitor în domeniul asistenței medicale pentru dependența de droguri ilicite la nivel regional, așa cum au fost discutate cu profesioniștii din domeniul asistenței medicale și cu pacienții înșiși.

În vederea atingerii rezultatului 2.2, au fost organizate grupuri de discuții în toate țările partenere care au abordat aspecte importante legate de situația cursurilor de formare existente oferite profesioniștilor care lucrează cu consumatori de droguri, precum și de diferitele aspecte implicate în procesele de abordare și intervenție.

Interviuri și focus-grupuri organizate de Klaipėdos Ernesto Galvanausko Profesinio Mokymo Centras în Lituania

În cadrul proiectului Erasmus+ CARE4SUD au avut loc interviuri în rândul medicilor, psihiatrilor și al specialiștilor din domeniul sănătății care lucrează cu persoane dependente de droguri ilegale, la Centrul Republican pentru Tulburări Adictive, filiala Klaipėda. Din nefericire, nu au putut fi organizate focus grupuri cu medici din cauza programului încărcat al acestora. Prin urmare, aceștia au fost intervievați individual, prin metoda interviului individual. Specialiștii din domeniul sănătății au participat la focus-grup, folosind metoda discuțiilor în grup.

Astfel, în lunile mai-iunie au fost intervievați 10 medici psihiatri care lucrează cu persoane dependente de substanțe narcotice și 10 specialiști din domeniul sănătății (asistenți medicali, asistenți medicali, asistenți sociali, psihologi).

Majoritatea participanților au menționat că au dobândit cunoștințe teoretice în timpul studiilor de licență și de masterat, dar nu și cunoștințe practice, fiind nevoiți să caute cursuri de formare profesională și informații suplimentare în mod independent. Cunoștințele furnizate s-au axat mai mult pe asistența generală acordată unei persoane aflate în situații de risc, o abordare holistică, care, potrivit participanților, corespunde specializării în lucrul cu persoane dependente, lipsind informațiile specifice referitoare la diverse dependențe.

Participanții au evidențiat următoarele aspecte și nevoi în ceea ce privește dezvoltarea competențelor în domeniul dependenței:

- Instituțiile universitare și non-universitare (universități, colegii) nu oferă suficiente cursuri de formare privind dependențele în pregătirea profesioniștilor din domeniul sănătății; în plus, nu se oferă suficiente informații în domeniul social și în cel psihologic.
- Există o anumită stigmatizare și o lipsă de cunoștințe despre bolile asociate dependențelor chiar și în rândul specialiștilor (psihiatri). Din cauza stigmatizării și a atitudinii negative din societate, persoanele dependente nu primesc întotdeauna ajutor adecvat; este dificil să obțină informații în mod accesibil.
- Lipsa de competențe și cunoștințe: participanții au menționat că specialiștii care oferă servicii de consiliere persoanelor dependente de substanțe narcotice ilegale ar trebui să aibă

Co-funded by
the European Union

următoarele competențe și cunoștințe: abilități de comunicare și cooperare, capacitatea de a lucra în echipă, capacitatea de a construi o relație sigură și respectuoasă cu pacientul, să înțeleagă și să poată gestiona boala dependenței, să poată lucra cu persoane manipulative, să reușească să recunoască substanțele narcotice, în special cele noi, și efectul acestora; să poată implica rudele persoanei dependente pentru a-i oferi sprijin, să fie onești, empatici și toleranți, să își îmbunătățească în mod constant competențele profesionale, abilitățile practice etc.

- Se acordă puțină atenție măsurilor preventive în domeniul tratamentului și gestionării persoanelor dependente de substanțe narcotice ilegale.
- Instituțiile din domeniul sănătății care lucrează cu persoane cu dependențe ar trebui să pregătească în mod consecvent un plan de îmbunătățire a calificărilor pentru specialiștii lor, care au exprimat, de asemenea, nevoia de a-și îmbunătăți competențele în munca cu persoane dependente de substanțe narcotice.
- Propuneri de acțiuni viitoare: formarea profesională ar trebui să se bazeze pe surse de încredere, pe materiale teoretice susținute de dovezi și în combinație cu practica (prezentări de caz, lucru în grup etc.). În plus, formarea ar trebui realizată de specialiști cu experiență, în format offline, ar trebui să ofere situații practice bazate pe experiența altor țări și pe informațiile obținute de la persoanele dependente aflate în remisiune o anumită perioadă și să împărtășească poveștile de succes ale fiecăruia.

Focus grup organizat de Institut Za Raziskave In Razvoj Utrip Zavod în Slovenia

UTRIP a organizat un focus grup la Ljubljana, în data de 29 mai 2023, cu scopul de a colecta date și de a discuta lacunele din cunoștințele și competențele personalului în ceea ce privește dependența de substanțe (droguri), în domeniul sănătății și în alte domenii relaționate cu dependența, la nivel național. De asemenea, acesta a urmărit analizarea nevoilor de formare a profesioniștilor în acest domeniu. La grupul de discuții au participat 10 persoane: 6 asistenți medicali și sociali în domeniul dependențelor și 4 lucrători din domeniul sănătății publice (responsabili de domeniul dependențelor din diferite perspective, precum politici și cercetare) din instituții publice, cum ar fi Institutul Național de Sănătate Publică și Ministerul Sănătății.

O concluzie importantă a fost aceea că există un deficit real de cunoștințe și competențe în ceea ce privește formarea profesională în domeniul dependenței de substanțe (droguri) în Slovenia și că profesioniștii din domeniul sănătății și din cel al dependenței nu au cunoștințe și competențe adecvate și speciale cu privire la aceste probleme, în afară de experiența de lucru și de ceea ce au învățat din aceasta.

Participanții au propus mai multe subiecte care ar trebui să fie incluse în cursurile de formare (online) pentru profesioniștii din domeniul adicțiilor, precum:

- Farmacologie, toxicologie și criminalistică în domeniul drogurilor;

Co-funded by
the European Union

- Antropologia drogurilor (de ex. utilizarea drogurilor în scopuri rituale în comunitățile indigene);
- Sănătatea publică și drogurile (de exemplu, asistență medicală, epidemiologie cu accent special pe droguri);
- Economia politică a drogurilor (industria alcoolului, a tutunului și a cannabisului, ale cărei produse și reclame au ca scop crearea unui consumator dependent), precum și lobby-ul și alte provocări relaționate atunci când se încearcă schimbarea politicilor de sănătate publică;
- Recuperarea persoanelor care consumă droguri (de exemplu, asistența socială, abordarea comunitară, lucrul cu grupurile deosebit de vulnerabile etc.);
- Măsurile de tratament și de reducere a riscurilor în domeniul drogurilor (de exemplu, schimburi de echipamente sterile, testare droguri, facilități speciale pentru consum de droguri, unități mobile, terapie de substituție etc.);
- Prevenire (de exemplu, știința prevenirii, context teoretic, abordări eficiente și ineficiente/nocive);
- Noile substanțe psihoactive (sisteme de alertă și de analiză, răspuns și cooperare internațională și provocări în materie de reglementare, noi moduri de utilizare a drogurilor, chemsex etc.);
- Factori de risc și de protecție relaționați cu diferite dependențe și comportamente de risc;
- Abordări bazate pe dovezi pentru a lucra cu populațiile vulnerabile (de exemplu, tineri, femei, persoane cu tulburări legate de consumul de substanțe sau alte tulburări de sănătate mintală, persoane fără adăpost etc.).

Focus grupuri organizate de SOSU Ostjylland în Danemarca

În Danemarca au fost realizate două focus grupuri cu profesioniști din domeniul sănătății/personal pedagogic pentru a defini lacunele de cunoștințe și dorințele acestora privind conținutul unui viitor curs de dezvoltare a competențelor în ceea ce privește dependența de substanțe. A fost dificil să se găsească participanți la focus grupuri. Un focus grup a fost realizat într-un centru de consiliere pentru persoane dependente. Un alt focus de grup a fost realizat într-un centru pentru persoane fără adăpost (pentru actuali și foști dependenți).

Participanții au menționat următoarele aspecte și nevoi în vederea dezvoltării competențelor în domeniul dependenței:

- Lipsa unei educații continue: participanții au subliniat faptul că nu există formare continuă specifică în adicții pentru medici, profesioniști din domeniul sănătății sau din cel social. Există o nevoie clară de oportunități de formare formalizate, de calitate și specializate, precum și de certificare în domeniu.
- Este necesară actualizarea cerințelor și recomandărilor legale în ceea ce privește tratamentul dependenței. Au fost citate exemple de tratamente off-label bazate pe rezultatele recente ale cercetării.
- Lipsa unei abordări holistice: Participanții au subliniat necesitatea unei abordări holistice a sănătății pacienților. Este nevoie de o cooperare mai strânsă între psihiatri, medici specializați în adicții, medici generaliști și alt personal al serviciilor de sănătate. Este dorită o optimizare asemănătoare cursurilor din cadrul pachetului de tratament al cancerului.
- Lipsa de competențe și cunoștințe: Participanții și-au exprimat opinia că nu se simt suficient de bine pregătiți pentru sarcinile din domeniul adicțiilor pe baza formării lor inițiale. A fost identificată nevoia de mai multe instrumente și competențe, cum ar fi abilitățile de comunicare

Co-funded by
the European Union

și de motivare, cunoașterea opțiunilor de tratament, analiza activității și colaborarea cu terapeuții în domeniul adicțiilor și cu alți parteneri intersectoriali.

- Lipsa validării competențelor și a cercetării: participanții au subliniat importanța punerii în comun și a validării competențelor într-o unitate care poate dezvolta și pune în aplicare educația și formarea profesională, precum și a unui grad mai mare de utilizare a cercetării pentru a promova intervențiile bazate pe dovezi în domeniu.
- Provocări economice: principalul obstacol- fondurile insuficiente pentru dezvoltarea competențelor.
- Propuneri pentru acțiuni viitoare: cursuri cu diplomă, cursuri comune independente de formarea de bază și formarea consilierilor cu cursuri teoretice și practice. În plus, au fost evidențiate domenii importante precum comunicarea, compensarea abuzurilor, opțiunile de tratament și referirile către activitățile locale.

Focus grup organizat de Universidade do Porto în Portugalia

În Portugalia au fost organizate două focus grupuri online în iunie 2023, în cadrul proiectului CARE4SUD. Scopul principal al acestor întâlniri, la care au participat profesioniști din domeniul sănătății care lucrează în acest domeniu - cum ar fi psihologi, psihiatri, asistenți sociali și consilieri în domeniul dependenței – a fost obținerea de informații calitative aprofundate privind ideile și percepțiile cu privire la importanța formării în domeniul dependenței de droguri ilicite și să faciliteze identificarea competențelor bazate pe abilități necesare pentru o astfel de activitate.

Pe baza percepțiilor participanților, mai multe dimensiuni trebuie deconstruite și aprofundate atunci când se ia în considerare formarea profesională în acest domeniu. Una dintre cele de bază se referă la stigmă, la atitudini și la lipsa de conștientizare, deoarece este posibil ca programele de formare existente să nu fi abordat în mod adecvat importanța reducerii stigmatizării și a sensibilizării cu privire la natura complexă a dependenței. Depășirea stigmatizării și a atitudinilor negative față de dependență poate fi o provocare semnificativă, în principal din cauza "necesității ca oamenii să înceapă să vadă dependența ca pe o problemă de sănătate mintală și că stigmatizarea nu este doar în societate în general, ci provine în principal de la profesioniștii care lucrează direct în acest domeniu", după cum a menționat unul dintre psihologi. Lucrătorii din domeniul sănătății ar putea avea noțiuni preconcepute despre persoanele cu dependență, ceea ce le-ar putea afecta dorința de a se implica în formare și abordarea lor în ceea ce privește îngrijirea pacienților.

În consecință, este posibil ca specialiștii din domeniul sănătății să nu înțeleagă pe deplin amploarea și complexitatea dependenței de droguri ilicite și provocările asociate acesteia. Elaborarea unui program care să sensibilizeze cu privire la impactul dependenței și la importanța unui tratament eficient este crucială. În aceeași ordine de idei, și întrucât Portugalia este o țară diversă din punct de vedere cultural, cu contexte culturale și socioeconomice unice, experiențele legate de dependență pot varia în funcție de diferitele populații și regiuni. Dependența de droguri afectează persoane din medii și comunități diverse, ceea ce poate duce la disparități în ceea ce privește accesul la un tratament de calitate. Prin urmare, programele de formare ar trebui să abordeze incluziunea și diversitatea în curriculum și să fie sensibile din punct de vedere cultural prin abordarea nevoilor unice ale diferitelor comunități.

Un alt aspect critic se referă la faptul că există o integrare limitată a formării în domeniul adicțiilor în cadrul învățământului medical general. Unul dintre psihiatri a afirmat că "în general, medicii nu știu

Co-funded by
the European Union

prea multe despre droguri. Observ la pacienții mei că au adesea experiențe oribile atunci când ajung la spital la urgență; unii dintre ei chiar ascund faptul că urmează programe de substituție a drogurilor, pentru a evita să fie tratați diferit". Profesioniștii din domeniul sănătății, inclusiv medicii și asistentele medicale, primesc o formare inadecvată în domeniul adicțiilor și a tratamentului dependenței, ceea ce duce la dificultăți în recunoașterea și abordarea problemelor legate de dependență. În plus, un tratament eficient al dependenței necesită, de asemenea, o abordare multidisciplinară care implică profesioniștii din domeniul medical, psihologi, asistenți sociali, consilieri în domeniul dependenței și nu numai. Există lacune în cadrul formării în ceea ce privește promovarea colaborării și a comunicării între profesioniștii care trebuie abordate. În plus, realizarea unui echilibru adecvat între cunoștințele teoretice și abilitățile practice este esențial în formarea în domeniul adicțiilor. Crearea unui program care să ofere înțelegere conceptuală și tehnici practice poate fi o provocare, dar este necesară.

Deși Portugalia este cunoscută pentru politica sa progresistă în domeniul drogurilor, pentru accentul pus pe reducerea riscurilor și pentru abordarea orientată spre sănătatea publică a consumului de droguri și a dependenței de droguri, este posibil ca programele de formare disponibile să nu acopere în mod adecvat strategiile de reducere a riscurilor și metodele de tratament actualizate. Tratamentul dependenței evoluează rapid, cu noi practici bazate pe dovezi și modele de tratament care apar în mod regulat. În cazul în care programele de formare nu sunt actualizate frecvent, este posibil ca practicienii din domeniul sănătății să nu aibă cunoștințe despre cele mai eficiente strategii de tratament și de reducere a riscurilor. Acest fapt este direct legat de formarea continuă insuficientă în acest domeniu, profesioniștii din domeniul sănătății confruntându-se cu dificultăți în ceea ce privește accesul la oportunități de educație și formare continuă pentru a-și menține la zi cunoștințele și competențele în domeniul tratamentului adicțiilor.

Proiectarea unui program de formare în domeniul dependenței de droguri ilicite pentru personalul din domeniul sănătății din Portugalia sau din orice altă țară poate fi un efort complex, care implică mai multe provocări. În cadrul acestor întâlniri s-a recunoscut faptul că dotarea profesioniștilor din domeniul sănătății cu abilități și tehnici de tratare a drogurilor include furnizarea unui program de formare care ar trebui să le îmbunătățească cunoștințele, înțelegerea și abilitățile practice pentru a aborda provocările complexe ale dependenței de droguri. Pentru a aborda aceste provocări și pentru a crea un nou program de formare, este crucial:

- Să se integreze o imagine de ansamblu aprofundată a impactului social, psihologic și fizic al dependenței de droguri, inclusiv cunoștințe specifice de farmacologie și neurobiologie a dependenței.
- Să fie implicați principalii actori relevanți, inclusiv profesioniștii din domeniul asistenței medicale, educatori, factori de decizie politică și persoane care au trăit experiența dependenței. Eforturile de colaborare pot ajuta la identificarea barierelor potențiale și la dezvoltarea de strategii pentru a le depăși, generând un program de formare mai eficient și cu impact mai mare pentru personalul din domeniul sănătății care se confruntă cu dependența de droguri ilicite.
- Să integreze îngrijirea sănătății mintale în relație cu tratamentul dependenței, deoarece multe persoane cu tulburări legate de consumul de substanțe au, de asemenea, afecțiuni mintale concomitente. Profesioniștii din domeniul sănătății au nevoie de pregătire pentru a diagnostica și trata simultan și eficient ambele tulburări.
- Să implice profesioniștii cu expertiză în elaborarea programului de formare, deoarece aceasta poate spori eficacitatea acestuia și poate oferi o înțelegere mai completă a provocărilor și complexității dependenței și a recuperării.

Co-funded by
the European Union

- Să îmbunătățească abilitățile de comunicare ale specialiștilor din domeniul sănătății, ajutându-i să învețe cum să se implice în mod empatic cu pacienții. Comunicarea eficientă este crucială pentru a discuta subiecte sensibile precum consumul de substanțe, astfel încât aceștia să fie instruiți în ceea ce privește construirea încrederii, ascultarea activă și utilizarea unui limbaj lipsit de judecată.

Echipele UPorto și UPorto sunt profund recunoscătoare tuturor participanților pentru cunoștințele pe care le-au împărtășit, precum și Asociației ANTÍdoto și CLEANIC pentru dorința lor de a participa și de a se implica în acest proiect.

Focus grup organizat de Direcția de Asistență Socială și Medicală în România

În data de 14 iunie 2023 a avut loc focus-grupul organizat de către Direcția de Asistență Socială și Medicală din Cluj-Napoca, în cadrul proiectului CARE4SUD finanțat de Uniunea Europeană, prin Programul Erasmus + al Uniunii Europene. Acesta a avut loc online, unde ne-au onorat cu participarea 22 de profesioniști care se confruntă cu problematica adicțiilor, reprezentanți ai unor instituții precum Asociația Filantropică Medical – Creștină “Christiana”, Filiala Cluj - Programul Sf. Dimitrie Basarabov, Asociația Preventis, Centrul de Prevenire, Evaluare și Consiliere Antidrog Cluj, cabinete medicale studențești, cabinete individuale de psihologie etc.

În urma întrebărilor și discuțiilor purtate au ieșit la iveală multiple nevoi legate de formarea profesioniștilor, de numărul și formatul cursurilor din acest domeniu, cum ar fi: faptul că în cadrul studiilor universitare nu există cursuri de formare pentru anumite categorii de profesioniști, iar unele dintre cele existente nu sunt actualizate; cursurile existente nu sunt promovate suficient sau nu sunt destul de adaptate și practice în acord cu nevoile persoanelor dependente; nevoia de modele de bune practici și de colaborare între profesioniștii din acest domeniu.

Toate informațiile obținute în cadrul focus-grupurilor vor fi prelucrate de către echipa proiectului și utilizate pentru crearea unui curs online, gratuit care să sprijine profesioniștii din domeniul dependenței de droguri ilicite.

Focus grupuri organizate de Institute of Social Solidarity and Wellbeing în Grecia

În 24 și 25 mai 2023, Institutul de Solidaritate Socială și Bunăstare: Social-Mind din Grecia a realizat două focus-grupuri online în cadrul proiectului CARE4SUD. Scopul principal al focus-grupurilor a fost de a colecta date și de a discuta lacunele și lipsurile în materie de competențe practice și de perspectivă în domeniul asistenței medicale în dependența de droguri ilicite la nivel național și de a explora nevoile de formare ale profesioniștilor din domeniu.

Au participat o serie de specialiști din domeniul sănătății cu experiență în domeniul dependenței de droguri ilicite, din întreaga Grecie, inclusiv psihiatri, asistenți medicali, medici generalişti, psihologi, asistenți sociali etc. Ceea ce a devenit clar pe parcursul grupurilor a fost faptul că există un deficit real de cunoștințe în ceea ce privește educația și formarea în domeniul dependenței de droguri ilicite în

Co-funded by
the European Union

Grecia și că profesioniștii din domeniul sănătății nu dețin cunoștințe specializate în această problemă decât dacă lucrează în domeniu.

Aspectele propuse pentru a fi incluse în cadrul programului online de formare în domeniul dependenței de droguri ilicite care va fi dezvoltat sunt următoarele:

- Cunoștințe de bază de psihopatologie
- Cunoștințe de bază de farmacologie
- Cunoștințe de bază și tehnici de psihoterapie, în special terapie de familie în domeniul adicțiilor
- Interviuri motivaționale
- Chestionare de screening pentru evaluarea nivelului de dependență
- Primul ajutor în materie de sănătate mintală
- Referințe către principalele servicii de dependență de droguri ilicite din țară.

Îmbunătățirea abilităților de comunicare, a aspectelor etice și juridice, precum și minimizarea preconcepțiilor au fost, de asemenea, aspecte propuse pentru a fi abordate în cadrul noului curs.

Îi mulțumim din suflet doamnei Virginia Kalodiki, medic psihiatru, precum și doamnei Maria Lapatsani, psiholog specializat în adicții, cu o experiență de lucru îndelungată în domeniul tratamentului persoanelor dependente de droguri, care au coordonat și facilitat discuțiile.

“Conținutul prezentului newsletter reprezintă responsabilitatea exclusivă a autorilor, iar Agenția Națională și Comisia Europeană nu sunt responsabile pentru modul în care va fi folosit conținutul informației”.

Co-funded by
the European Union